

CTP'NİN SİYASİ GÖRÜŞLERİNE GENEL BAKIŞ: KIBRIS MESELESİ, AVRUPA BİRLİĞİ ÜYELİĞİ VE ÇÖZÜM ÖNERİLERİ

Ertan EFEGİL
Çankaya Üniversitesi

ABSTRACT

Leftist Party, Republican Turkish Partisi, due to its ideological perspective and different concerns about emergence of the Cyprus Question, has expressed its positive opinion about the Annan Plan since it was submitted to related parties. CTP supported bi-communal, bi-regional federal state system. It claimed that the Cyprus Question emerged as a result of ultra – nationalist policies of EOKA and TMT militant organizations. It looks at warmly to the European Union membership and demands to develop bilateral relations between Turkey and TRNC on an equal footing. For CTP, the solution and implementation of some confidence – building measures are necessary. Consequently, CTP envisaged to establish a common state with the Cypriot Greeks, following to pursue the same policy despite the Greeks rejected the Annan Plan on April 24.

Key Words: Annan Plan, Cyprus Question, Mehmet Ali Talat, RTP, Turkey

GİRİŞ

K KTC Başbakanı Mehmet Ali Talat ve partisi Cumhuriyetçi Türk Partisi (CTP), Birleşmiş Milletler Genel Sekreteri Kofi Annan'ın çözüme ilişkin planını, taraflara sunulduğu tarihten bu yana desteklemektedir. Mevcut planı, tarihsel açıdan bir fırsat olarak nitelendiren Başbakan Talat ve CTP, her iki toplumun birlikteliğini öngören federal yönetim anlayışını, bağımsızlığa nazaran, daha fazla arzu edilen bir öneri olarak görmektedir.²⁹² Hatta CTP'li yetkililer, 30 Mart 2004 tarihinde tarafların onayına sunulan Annan Planı'nın beşinci versiyonunun, 24 Nisan tarihinde gerçekleştirilen referandumda, her iki halk tarafından kabul edilmesi için, belli aralıklarla, güneye geçerek, Rum parti liderleri ile görüşmüştür. CTP'nin Gençlik Kolları da, bu partilerin gençlik kollarıyla birlikte çözüm yanlısı ortak şölenler düzenlediler. Ayrıca, referanduma yakın dönemde, birbirlerinin gösterilerine iştirak ettiler. Her iki tarafın, referandumda evet oyu kullanması gerektiğini açıkça ifade eden Başbakan Talat, referandumun hemen ardından, Rumların ve özellikle milliyetçi politika izlemediğini söylediği ve ortaklaşa hareket ettikleri AKEL (Rum Komünist Partisi)'in referandum öncesi tutumunu eleştirmek yerine, Cumhurbaşkanı Rauf Denktaş'ın istifasını istemiş ve gelinen neticeden Denktaş'ı sorumlu tutmuştur. CTP'nin, Rumlar'ın hayır oyuna rağmen, birleşme yönünde politika izlemesi, Cumhurbaşkanı Denktaş'ın ve Ulusal Birlik Partisi gibi merkez sağ partilerin mevcut

²⁹²

Partinin Genel Sekreteri ve Mağusa Milletvekili Ferdi S. Soyer, bu konudaki düşüncelerini açıkça ifade etmiştir ve KKTC'deki gazetelerde bu görüşü yayınlamıştır.

görüşlerinin aksine, bağımsızlık istememesinde, iki bölgeli federal çözümü savunmasında, a) Kıbrıs meselesini farklı yorumlaması ve b) İdeolojik varsayımları gibi faktörler etkili olmuştur.

1. PARTİNİN KIBRIS MESELESİNİN ORTAYA ÇIKIŞINA İLİŞKİN GÖRÜŞÜ

Cumhurbaşkanı Denktaş ve UBP lideri Derviş Eroğlu'na göre, Kıbrıs meselesi, Rumların ve Yunanlıların Enosis'i gerçekleştirme amacıyla gerçekleştirdiği katliamlar neticesinde ortaya çıkmıştı ve Kıbrıslı Türklerde kendilerini savunmak amacıyla Türk Mukavemet Teşkilatı (TMT)'nin çatısı altında örgütlenmişti. Adada derin görüş ayrılıkları mevcuttu ve etnik temele dayalı bir iç sürtüşme yaşıyordu. Ancak sol ideolojiyi benimseyen CTP ve Başbakan Talat, yukarıdaki açıklamaların aksine, Kıbrıs meselesinin ortaya çıkmasının ve bugüne kadar çözüm bulunamamasının sebebi olarak, 'her iki tarafın egemen kesimlerinin şövenist/aşırı milliyetçi tutumlarını' göstermektedir. Kıbrıs'ta tüm halkın ve her iki toplumu kapsayan bağımsızlık mücadelesinin yaşanmadığını belirten CTP'li yetkililere göre, Rum Kesimi'nde, şövenist/milliyetçi ayrılıkçılığın öncüsü olan Kıbrıs Rum Ortodoks Kilisesi, Rum Halkı'nı örgütleyerek, Kıbrıs'ın Yunanistan'a ilhakına ilişkin politikayı hayata geçirmeye çalıştı. Bu politikaya tepki olarak kurulan Türk Mukavemet Teşkilatı da, adada taksimi savundu. Diğer taraftan, Yunanistan, Türkiye ve İngiltere, ada üzerindeki çıkarlarını karşılıklı olarak dengelemeye gayret ettiler. Bu politikalar neticesinde, ada halkı, 1960 Kıbrıs Cumhuriyeti'ni benimseyemedi.²⁹³ Çünkü Londra ve Zürih Antlaşmaları, taraflara, zorla empoze edildi ve hazırlanan anayasa, referanduma sunulmadan, Batı Dünyası'nın çıkarları gereği hemen kabul edildi. Bu devletler, antlaşmalara, ayrılıkçı unsurları da kattılar.²⁹⁴

2. CTP'NİN DEVLET MODELİ: İKİ TOPLUMLU, İKİ BÖLGELİ FEDERAL DEVLET

Dünyadaki gelişmeleri ve Kıbrıs Türk toplumunun özelliklerini dikkate alarak, 'iki toplumlu, iki bölgeli ve toplumların siyasi eşitliğine dayalı ve İngiliz üslerinden arındırılmış, askersizleştirilmiş federal Kıbrıs Cumhuriyeti'nin' kurulması tezini²⁹⁵ destekleyen CTP, Kıbrıs adasının stratejik önemini kabul etmektedir. Yüzyıllardır bölgeye hakim olmak isteyen güçlerin sıçrama tahtası olarak kullanılan Kıbrıs adası, Ortadoğu petrolüne ve Doğu Akdeniz ticaret yollarına hakim bir konumdadır ve bu sebeplerden ötürü Kıbrıslı Türkler ile Rumlar arasındaki farklılıklar, CTP'nin iddiasına göre, dış güçlerce, kışkırtılmakta, zamanla bu kışkırtmalar, iki toplum arasında, çatışmalara neden olmaktadır. Bu nedenle, Enosis ve Taksim politikalarına karşı çıkan CTP, halkın, 'kendi kendini yönetme hakkını, her türlü dış karışmacılığa, militarizme, ırkçılığa, şövenizme, faşizme ve gericiliğin her türlüşüne karşı' savunduğunu açıklamaktadır.²⁹⁶

²⁹³ Cumhuriyetçi Türk Partisi, *Kıbrıs Sorunu, Ekonomik ve Politik Tezler: Varoluş Yolumuz, 2001 Kurultay Tezleri*, (Lefkoşa: CTP Yayınları, Ekim 2001), s. 24 – 29.

²⁹⁴ Cumhuriyetçi Türk Partisi, *Kıbrıs Sorunu ...*, s. 29.

²⁹⁵ CTP, bu tezin içerisinde zikredilen kavramları şöyle yorumlamaktadır: a) Siyasi Eşitlik: Kıbrıs Türk halkı ve Kıbrıs Rum halkı, belli oranlarda, federatif ve federal düzeylerde yönetime iştirak edeceklerdir. Cumhurbaşkanı Rauf Denktaş'ın belirttiği gibi, her iki toplumun, eşit oranda ve eşit sayıda yönetime iştiraki ifade edilmemektedir; b) iki bölgeli'den kasıt, eyalet olarak nitelendirilebilecek, her iki toplumun kendi iç egemenlikleri altında bulunacak bölgelerdir. Ancak burada Rumların, Kuzeyde kurulması istenilen Türk bölgesine yerleşmeleri kabul edilmektedir ve Cumhurbaşkanı Denktaş'ın ifade ettiği gibi, bölgeler, iki ayrı devlete işaret etmemektedir; c) Cumhurbaşkanı Denktaş'ın konfederasyon veya yeni oluşum isimli önerilerinin aksine, federal devlet sistemi benimsenmektedir; ve d) adada hiç bir yabancı askeri birlik bulunmayacaktır ve İngiliz üsleri de kapatılacaktır. Bu durumda, Türk ve Yunan askeri birliklerinin de adadan ayrılması açıkça olmasada arzu edilmektedir.

²⁹⁶ Cumhuriyetçi Türk Partisi, *Program – Tüzük*, (Lefkoşa: CTP Yayınları, Eylül 1998), s. 4 – 9.

Bu bağlamda, ‘1977 – 1979 Doruk Antlaşmaları zemininde Gali Fikirler Dizisi’nin içeriğini göz ardı etmeden, Avrupa Birliği olgusunun, siyasi ve ekonomik bütünleşmenin yerel yapıyı bozmadan gerçekleştirdiği gerçeğine dayanarak çözümü zorlamak’ gerektiğini ifade eden²⁹⁷ CTP, 1960 Londra ve Zürih Antlaşmaları’nın Kıbrıs Türk halkına tanıdığı hakları muhafaza ederek, Türkiye ve Yunanistan’ın 1960 Antlaşmalarından doğan Garantörlük Statülerinin devamından yana tutum sergilemektedir. Çözümünden sonra, federal Kıbrıs’ın, Avrupa Birliği’ne tam üye olmasını savunmakta ve güven artırıcı önlemlerin, her iki toplumda varolan güvensizliğin ortadan kalkması, karşılıklı hoşgörü, anlayış ve iletişim ortamının yaratılması bakımından önemli olduğu vurgulanmaktadır.²⁹⁸ Çözüm ve Avrupa Birliği sayesinde, Kıbrıs Türk halkının kalkınacağına inanan CTP, güven ortamının adada sağlanmasına paralel olarak, aşamalı bir şekilde, adanın askerden ve silahtan arındırılmasını savunmaktadır. Federal Cumhuriyetin yaşayabilmesi için egemenliğin paylaşılması²⁹⁹, Cumhuriyet kurulduktan sonra, KKTC veya Kıbrıs Türk Federe Devleti veya Kıbrıs Türk eyaleti veya başka bir ad altında kendi öz yönetimini sürdürmesi ve ortak yönetim bilincinin kökleşmesi gerektiğine inanan CTP, önceden de ifade ettiğimiz gibi, Enosisçi, Taksimci, Ayrılıkçı ve Hegemonyacı yaklaşımları red etmektedir.³⁰⁰

3. AVRUPA BİRLİĞİ ÜYELİĞİ, RUM PARTİLERİ VE TÜRKİYE İLE İLİŞKİLER ÜZERİNE GÖRÜŞLERİ

Kıbrıs Türk halkının ezici çoğunluğunun³⁰¹, dünyadaki ve Avrupa’daki gelişmeleri izleyerek, adadaki toplumsal ve ekonomik hayatı ve demokratik yapıyı Avrupa Standardlarına ulaştırmak için, Avrupa Birliği sürecine katılmak istediğini söyleyen CTP, Kıbrıs’ın, Avrupa Birliği üyeliğine büyük önem vermektedir. CTP’ye göre, Avrupa Birliği çerçevesindeki gelişmeler, ‘Türkiye, Yunanistan ve Kıbrıs halkları arasında var olan tarihsel düşmanlıkların aşılmasına ve bu ülkelerin demokratikleşmelerine olumlu katkı’ yapacaktır. Bu görüşlerinden ötürü, CTP; Kıbrıs Rum Kesimi ile sürdürülen görüşmelere dahil olunması gerektiğini öne sürmektedir.³⁰² CTP, Avrupa Birliği üyeliği gibi, çözüme ilişkin ortaya attığı devlet modeline uygun olarak, özellikle Rum sol partileri ile ilişkilere büyük önem vermektedir. Çünkü ideolojik görüşünden ötürü, Kıbrıs sorununun her iki tarafın şövenist / aşırı milliyetçi politikalar güden partileri tarafından ortaya çıkarıldığını iddia eden CTP, özellikle sol partilerin, ‘proleterya kardeşliğine’ dayalı ve ‘milliyetçiliği, etnik kimliği red eden siyasi görüşü’ benimsediğini kabul etmektedir. Bu anlayışa uygun olarak, kendisi de, etnik kimlik gibi kavramlara ehemmiyet

²⁹⁷ Cumhuriyetçi Türk Partisi, *Kaos Niye? Çözüm Ne?.. Biz Üreteceğiz... Biz Yöneteceğiz..*, (Lefkoşa: CTP Yayınları, 2 Ağustos 2000), s. 11 – 12.

²⁹⁸ Ancak CTP, Annan Planı ile birlikte, bu politikasını değiştirdi. CTP, hem çözümün, hem de Avrupa Birliği üyeliğinin birlikte gerçekleşmesini savunmaya başladı. Avrupa Birliği, ABD ve Türkiye’nin görüşlerine uygun olarak, üyeliğin, çözüm arayışlarına ve Kıbrıs meselesine ivme kazandırıcı boyut eklediğini kabul etti.

²⁹⁹ CTP, bu konuda şunu söylemektedir: “Kıbrıs’ın ortak vatan olduğu bilinci içerisinde, Kıbrıs’ta bir azınlık olarak değil, Kıbrıslı Rumlarla adanın egemenliğinin siyasi eşiti olarak yer almak istemektedir. Tarihsel süreçte Enosis ve Taksim gibi milliyetçi hedefler Kıbrıs Türk ve Rum halkına acılar çekmiştir. Şimdi Kıbrıs Türk ve Rum toplumlarının tarihten dersler çıkararak geleceği ortaklaşa kurmaları ve yeni çağın, yeni dinamiklerinde, barışçı ve demokratik esaslarda yer almaları gerekiyor... Tüm dünya, Kıbrıs’ta bir siyasi çözümde Kıbrıs Türk halkının toplumsal ve siyasi varlığının siyasî ierşit temelde yer almasına gözünü kapamamaktadır”. Cumhuriyetçi Türk Partisi, *Kaos Niye?...*, s. 11.

³⁰⁰ Cumhuriyetçi Türk Partisi, *Program – Tüzük*, s. 10 – 14.

³⁰¹ Ancak Aralık 2003 tarihinde gerçekleştirilen genel seçimlerde, Avrupa Birliği üyeliğini ve Çözümü destekleyen partiler, ancak yüzde 51 gibi bir oy alabilmiştir. 24 Nisan’da gerçekleştirilen referandumda ise, yüzde 35 civarında hayır oyu çıkmıştır. Bu rakamlarda, CTP’nin iddiasını çürütmektedir.

³⁰² Cumhuriyetçi Türk Partisi, *Varoluş Kurultayı Faaliyet Raporu: 27 Haziran 1999 – 21 Ekim 2001*, (Lefkoşa: CTP Yayınları, Ekim 2001), s. 5 –7; Cumhuriyetçi Türk Partisi, *Kaos Niye?...*, s. 13.

vermeyen CTP, etnik milliyetçiliği red ettiğini düşündüğü Rum sol partileri ile ortaklaşa ve birbirlerinin haklarını koruyacak şekilde, bir arada yaşamının mümkün olacağını varsaymaktadır.

Bu bağlamda, soruna çözüm bulunması amacıyla, iki toplumlu temasların geliştirilmesine öncelik veren CTP, Rum sol muhalefet partileri AKEL, EDİ ve DİSİ ile karşılıklı ziyaretlerde bulunmakta ve ortak deklarasyonlar imzalamaktadır. CTP Gençlik Kolları, Rum gençleri ile Ledra Palas'ta ortak festival düzenlemektedir.³⁰³ Diğer taraftan, Türkiye ile sürdürülen ilişkilerin yapısını ve işleyişini eleştiren CTP, Türkiye'nin, Kuzey Kıbrıs'ı doğrudan yönetir duruma gelmesini doğuran ilişki biçiminin, halklar arasında karşılıklı güvensizlik doğurduğunu öne sürmektedir. Türkiye ile ilişkilerin, iki ayrı devlet temelinden uzak, bir uydu devlet modeline götürülmesi, Kıbrıslı Türklerin, diğer devletler tarafından anlaşılma şansını tamamen ortadan kaldırdığını iddia eden CTP, Türkiye'deki yapı bozukluğunun, bu ilişkiler neticesinde ve entegrasyon politikası aracılığıyla, adaya ithal edildiğini ve sonuçta çöküntüye neden olduğunu belirtmektedir.³⁰⁴ Türkiye'nin çıkarının, Kıbrıs'ta güçlü, üretken, kendi kendini demokratik dinamizm içerisinde yöneten Kıbrıs Türk halkının varlığına bağlı olduğunu söyleyen CTP, Türkiye ile ilişkilerin, rasyonel, verimli ve onurlu bir çerçevede geliştirilmesini istemektedir. Bu bağlamda, Türkiye'den bağımsız, kendi kendini özgürce yöneten bir yapının, Kıbrıs'ta oluşturulmasını savunmaktadır.³⁰⁵

4. CTP'İN ÇÖZÜM GEREKÇELERİ VE BU BAĞLAMDA ATILMASINI İSTEDİĞİ ADIMLAR

CTP'ye göre, Kıbrıs sorunu çözülmezse, Türkiye ve Kıbrıslı Türkleri, bir çok tehlikeler beklemektedir. Öncelikle Kıbrıs sorunu çözülmeden, Kıbrıs'ın Avrupa Birliği'ne üyeliği gerçekleşirse, Türkiye, Avrupa Birliği üyesi bir ülkenin toprağında 'işgalci' konumuna düşecektir. Bu duruma bağlı olarak, Kıbrıs sorunu, mevcut çözüm temelinden uzaklaşarak, yeni bir mecraya kayacaktır. Diğer bir ifadeyle, Avrupa Birliği üyelik sürecine paralel olarak, Türkiye, Kıbrıs sorununda daha tavizkar bir politika izlemek zorunda kalacaktır. Böylece, 1974 öncesi koşullara geri dönecekti. Yani, 1977 ve 1979 Doruk Anlaşmaları ile benimsene iki kesimli, iki bölgeci federal devlet anlayışı terk edilmek zorunda kalınılacaktı ve yeni kurulacak devlet Rumların hegemonyasında bulunan Kıbrıs Cumhuriyeti'nin geliştirilmiş hali olacaktı. Toprak ve mülkiyet konusunda da, anlaşma olmadığı için, sıkıntılar çıkacaktı. Loizidou davası gibi davaların getireceği sonuçlar ile, iki bölgelilik ortadan kalkacaktı ve tüm Rum göçmenlerin evlerine geri dönmelerine ilişkin gerekli hukuki zemin hazırlanmış olacaktı. Üçüncü olarak, Avrupa Birliği üyeliğinin Kıbrıslı Türklerle getirebileceği 'bireysel fırsatlar' kaybedilecek, aksine ülkenin içinde bulunduğu sosyal ve ekonomik sıkıntılar daha da derinleşecekti. Sonuçta, adadaki Kıbrıs Türk toplumunun varlığı tehlike altına girecekti. Sonuç itibariyle, 1963 sonrası Rumların gerçekleştirdiği ve tek yanlı olarak fonksiyonel federatif özellikleri ortadan kaldırılan 1960 Kıbrıs Cumhuriyeti anayasası ile Avrupa Birliği'ne üyelik gerçekleşecekti. Böylece, Kıbrıs Türk halkının, 1960 Antlaşmaları'ndan doğan hakları zayıf olacaktı. AB üyesi Yunanistan ile üye olacak olan Güney Kıbrıs'ın tutumları, Türkiye'ye karşı, dostane olmayacaktı. Böylece Türkiye'nin Avrupa Birliği üyeliği de zora sokulacaktı.³⁰⁶

Yukarıda ortaya konulan, ama ileriye dönük varsayımlar içeren muhtemel sonuçlardan ötürü, CTP, çözüme ilişkin olarak şu adımların atılmasını istemektedir.

³⁰³ Cumhuriyetçi Türk Partisi, *Varoluş Kurultayı Faaliyet Raporu...* s. 8 – 9.

³⁰⁴ Cumhuriyetçi Türk Partisi, *Ekonomide, Siyasette ve Kıbrıs Sorununda Çıkış Yolu*, (Lefkoşa: CTP Yayınları, 2 Mayıs 2001), s. 1 – 19.

³⁰⁵ Cumhuriyetçi Türk Partisi, *Varoluş Yolumuz...*, s. 61. Bu bağlamda, CTP, Türkiye'den aktarılan yardım ve kredilerin, devlet kurumları kanalıyla ve şeffaf bir şekilde dağıtılmasını istemektedir. Cumhuriyetçi Türk Partisi, *Kaos Niye?...*, s. 14.

³⁰⁶ Cumhuriyetçi Türk Partisi, *Kıbrıs Sorunu*, s. 47 – 48.

1. Birleşmiş Milletler zeminindeki çalışmalara devam etmek. Çözümde yardımcı olacak tüm uluslararası girişimleri, ABD, İngiltere, Avrupa Birliği ve diğer ülkelerin girişimlerini ilgi ile değerlendirmek.
2. İki toplum arasındaki görüşmeler eşitlik temelinde ve BM zemininde başlamak.
3. İki toplumun sivil toplum örgütleri, gazetecileri, sendikacıları, işadamları, çiftçi ve esnaf örgütleri, bilim ve üniversite çevreleri arasında karşılıklı temas ve ziyaretlerde bulunmak.
4. İki toplum açısından önem taşıyan dini ve tarihi yerlerin bakım ve restorasyonuna gidilmeli ve bu yerler karşılıklı ziyaretlere açılmalıdır.
5. İki toplumda tarihsel önyargıları pekiştiren ve düşmanlığı artıran eğitim sistemi ve yayınlar gözden geçirilmelidir.
6. Her iki toplumun siyasi partilerinin ayrı ayrı bağlı oldukları dünya görüşleri bağlamındaki evrensel oluşumlarda birlikte bulunmaları, ayrı ayrı görüşmeleri ve topluca bir araya gelmeleri sağlanmalı.
7. Her iki toplumun din adamları, dinin evrensel sevgi ve barış aracı olduğu gerçeğinde tarihsel buluşmalar yapılmalı.
8. Ambargoların kaldırılması yönünde girişimlerde bulunmak.
9. Sağlık, spor ve eğitim alanlarında karşılıklı işbirliği geliştirilmeli.
10. Türkiye, Yunanistan, Kıbrıs Türk ve Rum aydınlar, sivil toplum kuruluşları, siyasetçileri, gazetecileri, sanatçıları ve sporcuları bir araya gelmeli.³⁰⁷

Çözüm önerilerine ilave olarak, CTP, önceden de ifade edildiği gibi, iki toplum arasında güvensizliğin ortadan kaldırılması için, güven artırıcı önlemlerin yürürlüğe sokulmasını savunuyordu ve bu amaçla, şu önlemlerin uygulanmasını teklif ediyordu.

1. Mağusa'nın Maraş bölgesinin kapalı olan bölümü, iki toplumun ortak ekonomik faaliyetine açılması ve buna bağlı olarak Mağusa limanının de engelsiz olarak taşımacılığa açılması.
2. Lefkoşa Uluslararası Hava Alanının iki tarafın kullanımına sunulması.
3. Pile'de benzer politikaların uygulanması.
4. Lefkoşa'nın Surlar İçi bölgesinin, yönetimde değişiklik yapılmaksızın, ortak turizm ve ticaret merkezi haline getirilmesi.
5. Avrupa Birliği'nin, kuzeyde büro açması. Avrupa Birliği müktesabatının Türkçeleştirilmesi ve Birliğin bölgesel kalkınma fonlarının kuzeyde kullanılmaya başlanması.
6. Çevre, insan ve hayvan sağlığı konularında ortak projelerin geliştirilmesi.
7. İki toplumun akademisyenlerinin, su, alternatif enerji, katı ve sıvı atıkların değerlendirilmesi gibi ortak projeler için bilimsel çalışmalarda bulunması.
8. Tarih kitaplarından şoven unsurların temizlenmesi ve öğrencilerin bir araya gelmelerinin sağlanması.
9. Askeri tatbikatların durdurulması, karşılıklı askeri indirim için gerekenin yapılması için görüşmelerin, Türkiye ve Yunanistan'ın katkısıyla başlatılması.
10. Emeğin serbest dolaşımına başlanması.³⁰⁸

307 Cumhuriyetçi Türk Partisi, *Kıbrıs Sorunu*,..., s. 63 – 64.

308 Cumhuriyetçi Türk Partisi, *Kıbrıs Sorunu*,..., s. 64 – 65.

5. CTP'NİN ÇÖZÜM ÖNERİLERİNİN DETAYLARI

Nasıl bir çözüm istediklerini, 2001 yılında gerçekleştirilen kurultayda anlatan ve bugünde bu görüşlerini tekrarlayan Parti yetkilileri, Kıbrıs'ı iki toplumun ortak vatani olarak görmekte, ve 1974 öncesi durumun ve mevcut haliyle çözümsüzlüğün devam etmesini kabul edilemez bulmaktadır. Çözümün, karşılıklı tavizlerle, adadaki mevcut şartlara ve dünyanın değişen koşullarına dayandırılmasında ısrar edilmektedir. 'İki toplumun siyasi eşitliğini, her iki toplumun güvenlik ihtiyaçlarını gözeterek, ama Kıbrıs'ın geleceğini ve iki toplumun varlığını, Kıbrıs adasının ortak vatan olduğu gerçekleştirecek' çözüm aranmalıydı. CTP, Rumların nüfus açısından üstünlüğünü gözeterek, bu toplumu da mağdur etmeyecek ve Türkleri de azınlık konumuna getirmeyecek, anayasal ve demokratik hukuk zemininin oluşmasını arzu etmektedir. Diğer bir ifadeyle, CTP, Rumların, her kademe, Türklere nazaran daha fazla söz sahibi olacağı, ama Türklerinde, Maronitler gibi, azınlık konumuna düşerek, sadece kimliklerini korumaya yönelik, kültürel, sosyal haklar elde etmelerine olanak tanımayan bir devlet sistemi benimsenmektedir. Kıbrıs'ın, Kıbrıs Türk ve Rum toplumlarının ortak vatani olduğunu ifade eden CTP, her iki toplumun birbirinin toplumsal ve siyasi varlığını kabul ederek, anayasal düzende yetki ve sorumlulukların toplumlara paylaşılmasını savunmaktadır. Bu bakımdan, kurulacak ortaklık cumhuriyetinin toprak bütünlüğü olmalıydı ve iki topluma ait kurucu devletler birbirleri üzerinde egemenlik iddiasında bulunmamalıydı.³⁰⁹

CTP, çözüm önerisinde, garantör devletler olan Türkiye ve Yunanistan'a da yer vermektedir. Çözüm, bu iki ülkenin, Kıbrıs'taki tarihsel ve stratejik çıkarlarını dikkate almalıydı. Anavatanların siyasi ve stratejik çıkarları, Kıbrıs adasının tamamında, Türk ve Rum toplumlarının siyasi eşit ortaklığında buluşmalıydı. CTP, federatif devletlerden oluşan federal devlet tezini, önceden de ifade edildiği gibi, teklif etmekteydi. Federatif devletler, ayrı ayrı, adadaki toplumların kontrolü altında olacaktı ve federatif devletin ait olduğu toplum, kendi federatif devletinde, gerek toprak, gerekse nüfus açısından çoğunluğu oluşturmalıydı. İki federatif devletten oluşan federal devletin, tek bir toprağı ve tek bir uluslararası kimliği olacaktı. Federatif devletler, eşit ve eş yetkilerle donatılacaktı. Federal hükümet, federatif devletlerin yetki ve işlevlerine müdahale edemeyecekti ve federal devlet ve federatif devletler anayasal çerçevede kendi kurumlarına sahip olabilecekti.

Bu bağlamda, federatif devletler, kendi güvenlik, asayiş ve kamu düzeni ihtiyaçlarını, anayasal çerçevede, kendileri sağlayacaktı. Eşit ve eş statüye sahip federatif devletler, tek toplum tarafından yönetilecekti ve kendi yönetimi ile ilgili bütün alanlarda kendi başına karar alabilecekti. Bu prensipler üzerine oluşturulacak ortak federal devletin anayasası, tek taraflı olarak, toplumlar tarafından değiştirilemeyecekti. Federal anayasal organlarda, Türk ve Rum toplumlarının siyasi eşitliği gözetilecekti. Siyasi eşitliğin pekişmesi için, alt, üst veya denk anayasal kurumlarda ve önemli konularda; örneğin, savunma, dışişleri, güvenlik, bütçe, vergi, vatandaşlık, muhaceret gibi, her iki toplum onayı aranmalıydı.

Cumhurbaşkanı (ve/veya Başbakan) ve Dışişleri Bakanı, ortaklık cumhuriyetinin iki toplumlu karakterini gözetmesi bakımından, aynı toplumdaki olmamalıydı. Cumhurbaşkanlığı ve/veya Başbakanlık, dönüşümlü olabilirdi. Cumhurbaşkanı ve Yardımcısı, veya iki toplumun siyasi eşitliğini simgeleyecek ve fiilen hayata geçirecek eş makamlar, aynı yetkilere sahip olmalıydı ve 1960 Anayasası'ndaki veto hakkına benzer şekilde, yasalar, bu makamların her ikisinin onayı alındıktan sonra, yürürlüğe girmeliydi. Bu arada, ortak federal cumhuriyetin asayiş ve güvenliği için yeterli sayıda ve ihtiyaç duyulan özellikte teçhizatla donatılmış polis ve güvenlik birimleri kurulabilirdi ve bu birimler, federal hükümete, Cumhurbaşkanı ile Yardımcısına ve Federal Yasama Organı'na karşı sorumlu olmalıydı. Ayrıca her bir federatif devlet, kendi içi

³⁰⁹

Bilindiği üzere, Rumlar, self – determinasyon hakkının sadece kendilerine ait olduğunu iddia ederek, adanın tümü üzerinde egemenlik hakkı talep etmektedir.

güvenliğine yetecek sayıda ve teçhizatla polis gücü bulundurabilecekti. Her bir federatif devlet, kendi bağımsız mahkemelerini oluşturabilecekti. Federal devlete ait mahkemelerde, eşit sayıda Rum ve Türk yargıç görev alacaktı ve federal ve federatif mahkemeler arasında üstünlük olmayacaktı.

Çözümle oluşacak yapıda, temel hak ve özgürlükler, demokratik kurallar, insan hakları ve demokratik hukuk devleti ilkeleri, uluslararası normlara uygun olarak, yer alacaktı. Seyahat özgürlüğü, genel prensip olarak, kısıtlamaya tabi olmayacaktı. Ancak Avrupa Birliği normlarına uygun olarak ve her iki toplumun kendi bölgesinde nüfus çoğunluğuna sahip olması ilkesine riayet edilerek, yerleşme hakkı, kısıtlamaya tabi tutulabilirdi. Toprak ve mülkiyet konusunda, takas ve tazminat sistemleri benimseniyordu. Türkiye'nin 1960 Garanti ve İttifak Antlaşmaları çerçevesinde garantörlüğü sürmeliydi ve Yunanistan ile Türkiye üzerinde uzlaşmaya vardıkları sayıda askeri birliği adada konuşlandırmaya devam etmeliydi. Önceden de ifade ettiğimiz gibi, Kıbrıs, çözümle birlikte, Avrupa Birliği'ne üye olmalıydı. Çözüme yönelik çabalara devam edilirken, Kıbrıslı Türkler de, Avrupa Birliği ile sürdürülen müzakerelere iştirak etmeliydi. Böylece gelecekte yaşanması muhtemel sıkıntılar, önceden halledilmiş olabilirdi. Bu katılım, aynı zamanda, taraflar arasında güven bunalımının aşılmasına bir nebze olsun yardımcı olabilirdi. Son olarak, Avrupa Birliği ve diğer uluslararası ekonomik kuruluşlar, Kıbrıslı Türklere mali yardımda bulunarak, ekonomilerini kalkındırmalarına yardımcı olmalıydı ve ambargolar kaldırılmalıydı.³¹⁰

6. ANNAN PLANI'NA KARŞI PARTİNİN TUTUMU

Seçim bildirgelerinde, yukarıda izah edilen yaklaşımları tekrarlayan CTP, yine yukarıda ortaya konulan federal çözüm önerisine uygun olarak hazırlanan Annan planını hemen benimsedi. Annan planını, sorunun çözümü sürecinde ortaya konulan 'en gerçekçi çözüm planlarından birisi' olarak nitelendiren CTP, 'planın, Kıbrıs Türk ve Kıbrıs Rum tarafının ve Türkiye ile Yunanistan'ın ve ilgili tüm tarafların yıllarca ileri sürdüğü tezlerin ve çözüm arayışlarının bir sentezi' olduğunu belirtmektedir.

CTP'ye göre, plan, iki bölgeyi, iki kurucu devletin eşitliğine dayalı, ortak devlette siyasi eşitliği içeren anayasal düzenlemeler yanı sıra, vatandaşlık ve mülkiyet meselelerine dönük getirdiği çözümler, sorunun çözümüne ışık tutacak prensipleri kapsamaktadır. Aynı zamanda, Kıbrıslı Türklerin güvenlik ihtiyacı ile Rumların güvensizlik duygusunu giderecek cevaplar vermekte ve Türkiye ile Yunanistan'ın Kıbrıs'la ilişkilerine getirdiği düzenlemeler ve Avrupa Birliği süreci ile ilgili olarak da Kıbrıslı Türklerin ihtiyaçlarına çözümler getirme yolunda 'özlü temeller' içermektedir.

Cumhurbaşkanı Denktaş ile Ulusal Birlik Partisi ve Demokrat Parti yetkililerinin, görüşmeleri çıkmaza soktuğunu öne süren CTP, Lahey'de akıl dışı tavırlar sergilediklerini, Kıbrıs Türk halkının Kıbrıs'ın eşit toplumu olmasını engellediklerini ve tüm Kıbrıs adına Rum tarafının Avrupa Birliği üyesi olmasını sağladıklarını iddia etmektedir. Bu nedenle adada çözümün bulunması için seçimlere büyük önem veren CTP, 'seçimleri, hem referandum hem de statükonun değiştirilmesi ve çözümün gerçekleştirilmesi için demokratik bir devrim' olarak nitelendiriyordu.³¹¹

Mayıs 2004'e kadar çözümün gerçekleşmemesi ve güney Kıbrıs'ın bu şekliyle Avrupa Birliği'ne girmesi halinde, KKTC'nin dünyada yalnızlığa mahkum olacağını ve adada bölünmüşlüğü kalıcı hale geleceğini söyleyen Genel Başkan Mehmet Ali Talat, Annan Planı'nın

³¹⁰ Cumhuriyetçi Türk Partisi, *Kıbrıs Sorunu...*, s. 66 – 70.

³¹¹ Cumhuriyetçi Türk Partisi, *Yeni Bir Kıbrıs İçin: Yeni Güçler Kurultayı, Kurultay Kararları (Tasarı)*, (Lefkoşa: CTP Yayınları, 10 Temmuz 2003), s. 1 – 8; CTP – Birleşik Güçler, *Yeni Bir Kıbrıs için: Yeni Güçler Kurultayı*, (Lefkoşa: CTP Yayınları, 10 Temmuz 2003), s. 3 – 16.

temel mantığını oluşturan ve her iki tarafın kazançlı çıkmasını öngören ‘kazan – kazan’ ilkesi yerine, her iki tarafa kaybettirecek olan ‘kayıp – kayıp’ ilkesinin hakim olacağını savunmaktadır.

Çözümün bulunabilmesi için, hem kuzeydeki hem de güneydeki statükocu partilere ve egemen çevrelere baskı yapılması gerektiğini belirten Talat, Cumhurbaşkanı Denktaş’ı, Annan planını red etmekle suçlamaktadır. Talat’a göre, Denktaş’ın hedefi, ‘taksim’ politikasına uygun davranarak, tanınmamış bir devlette uluslararası hukuk kuralları dışında ‘sultanlığını’ sürdürebilmektir. Diğer taraftan Planda öngörülen tazminat komisyonlarının kurulması teklifini pratik açıdan uygulanabilir bulmayan Talat, bu durumu, zaman kazanma arayışında bir girişim olarak değerlendirmektedir. Mal – mülk rejiminin uluslararası hukuk kurallarına bağlı olarak, Kıbrıslı Türklerin çıkarlarına uygun bir şekilde yeniden düzenlenmesini talep eden Talat, güneyde kamulaştırılan Türklerin mallarının da müzakerelerde gündeme getirileceğini açıklamaktadır.³¹²

Bu düşünceler ışığında, CTP, KKTC’deki sivil toplum örgütleri, sendikalar, odalar ve dernekler ile işbirliği yaparak, seçimlere ‘CTP – Birleşik Güçler’ adıyla katıldı. Yeni oluşumun hedefleri de, CTP’nin, plana bakış açısını yansıtmaktadır:

1. Kıbrıs Türk kurucu devletinin, Kıbrıs Rum kurucu devleti ile eşit statüde ve yetkide olacağı bir ortaklık devletine dayanan ‘Birleşik Kıbrıs Cumhuriyeti’ çatısı altında Avrupalı olmak.
2. Kıbrıslı Türklerin özgürce kendini ifade edeceği ve ekonomik refah paylaşacağı ‘Birleşik Kıbrıs Cumhuriyeti’nde güvenlik gereksinimlerine önem verecek ve Türkiye’nin garantörlüğünün devamı sağlanacak.
3. Mayıs 2004’e dek yukarıdaki ilkelerle bir çözüme ulaşacak, Kıbrıs Türk tarafının da Avrupa Birliği’ne eşitlik ve ortaklık zemininde katılımını sağlamak.

Bu hedefler doğrultusunda, CTP – Birleşik Güçler, aşağıdaki programı uygulamayı kabul etti:

1. Kıbrıs sorununun Annan Planı zemininde müzakere edilerek çözümünü ve Kıbrıs Türk toplumunun Avrupa Birliği’ne hazırlanmasını esas alan bir hükümetin kurulması.
2. Birleşmiş Milletler gözetimindeki görüşmelere hemen başlayacak siyasi iradeye ve donanımına sahip yeni bir görüşme heyeti belirlemek. Görüşme süreci hakkında, Meclis ve sivil toplum örgütleri aracılığıyla halkı bilgilendirmek.
3. Yeni bir Kıbrıs’ın kurulmasında ve Avrupa’ya üyelik sürecinde Türkiye ile istişare halinde ve birlikte Kıbrıslı Türklerin hak ve çıkarlarını savunurken, Türkiye’nin uluslararası antlaşmalardan doğan hak ve çıkarlarını gözetmek.
4. BM ile AB’nin yanı sıra, Annan Planı’na dayalı bir çözümün tarafları olan Türkiye, Yunanistan ve İngiltere arasında karşılıklı yarara dayalı olarak gelişecek ilişkiler kurulması için diplomatik girişimler başlatmak. Kıbrıs sorununun çözülme ve AB’ye giriş sürecinde Türkiye’nin de Avrupa Birliği yolunda ilerlemesine katkıda bulunmak.
5. Birleşik Kıbrıs Cumhuriyeti’nin diğer tarafı olan Kıbrıs Rum toplumuyla, onların siyasal oluşumları ve diğer toplumsal, ekonomik, kültürel kurumlarıyla, her iki toplumun eşitliği temelinde çözüme yardımcı olacak ve barışı kökleştirecek bir işbirliği ortamı geliştirmek.
6. Kıbrıslı Türklerin siyasal ve ekonomik yapısını Kopenhag ve Maastricht kriterlerine uyarlamak ve AB ile tam uyumu sağlamaya yönelik bir program uygulamak.

³¹²

Cumhuriyetçi Türk Partisi Genel Başkanı Mehmet Ali Talat’ın 9 Eylül 2003 günü Lefkoşa’da yaptığı basın toplantısının metni.

7. Annan Planı zemininde ulaşılacak çözümde, özellikle nüfus, vatandaşlık ve mal – mülk konularında tüm KKTC vatandaşlarının sosyal, siyasi, kültürel ve ekonomik haklarını korumak. Ayrıca uygulamalarda, özellikle yer değiştirmek zorunda kalacak vatandaşların mağdur olmayacağı düzenlemelere, uluslararası hukuk ilkeleri bağlamında Kıbrıslı Türklerin mülkiyet rejiminin güvence altına alınmasına özen göstermek.³¹³

SONUÇ

Cumhuriyetçi Türk Partisi'nin çözüme ilişkin tezleri, aslında 1989 yılında Kıbrıs Rum Yönetimi'nin deklere ettiği çözüm önerileri ile benzerlik göstermektedir. Cumhurbaşkanı Denktaş'ın savunduğu tezleri red eden CTP, iki kesimlilik, siyasi eşitlik, egemenlik gibi kavramları, Birleşmiş Milletler Genel Sekreterleri'nin savunduğu ve Rumlar'ın benimsediği şekilde tanımlamaktadır. Bu nedenle, Kurt Waldheim ile başlayan, Perez de Cuellar ve Ghali ile devam eden Birleşmiş Milletler önerileri temelinde oluşturulan Annan Planı'na açıklandığından saatler sonra destek veren CTP ve Başbakan Mehmet Ali Talat, referandumda Rumların büyük bir çoğunlukla hayır oyu vermesine rağmen, Annan Planı temelinde görüşmelere devam edilmesini ve birleşik Kıbrıs'ın Avrupa Birliği'ne üyeliğini desteklemektedir. Ancak referandum öncesinde ve sırasında, Rum sol partisi ve CTP'nin yakın ilişki içerisinde bulunduğu AKEL'in tutumu, CTP'nin soruna ilişkin ideolojik görüşünü çürütmektedir. CTP yetkilileri, AKEL'in etnik milliyetçilik görüşünü benimsemediğini iddia etmektedir. Ancak AKEL ve diğer Rum partilerin tutumu, Rumların milliyetçi tutumlarını açığa çıkarmıştır. CTP'nin iddiasının aksine, AKEL dahil Rum siyasi partileri, temelde 'Helen' düşüncesini benimsemiştir. Adadaki genel kanı, Rumlar hayır oyu vererek, Türkler ile adanın yönetimini paylaşmak istememekte, Türkler devletin diğer ortağı olarak görmemektedir.

Bu görüşe rağmen, CTP, ortak devletin güçlü olarak gördüğü ve elinde sonunda birlikte yaşacakları Rumları eleştirmekten sakınmaktadır. Tersine Cumhurbaşkanı Denktaş'ın istifasını istemektedir. Referandum sırasında verilen Evet oylarının, kendi partilerine verildiğini öne süren CTP yönetimi, seçimlerden bu yana daha fazla güçlendiklerini kabul etmektedir. Böylece referandum sonuçlarına dayanarak, içeride, siyasi kazançlar elde etme arzusundadır. Fakat, referandum öncesi yapılan anketlerde, CTP'nin oyu sadece yüzde 3 oranında artış göstermiştir.

Sonuçta, CTP, Annan Planı temelinde görüşmelerin devamından yanadır ve bu temelde federal devletin kurulmasını istemektedir. Her şeye rağmen, Rumlar ile ortak bir devlet kurabileceğini düşünmektedir. Bu nedenle, Kıbrıslı Türklerin bağımsız devlet kurması veya KKTC'nin tanınmasını isteme gibi bir düşüncesi bulunmamaktadır.

³¹³

CTP – Birleşik Güçler'in 29 Eylül 2003 günü yayınladıkları, *Yeni Bir Kıbrıs için 'CTP – Birleşik Güçler' Deklarasyonu* isimli belge.